FLORENTINA NARCISA BOLDEANU
Universitatea de Stat din Moldova
(Chişinău)

METACRITICA POEZIEI VIERENE ÎN EXEGEZA ROMÂNEASCĂ DE SINTEZĂ

Abstract. The criticism of the criticism is applied only by some researchers as a support for their studies. Among them there should be mentioned Theodor Codreanu, Mihai Cimpoi and Mihail Dolgan. They analyzed Gr. Vieru's texts starting from what has been written about his poetry either agreeing or disagreeing with the opinions expressed. The metacriticism favours the complete analysis of Gr. Vieru's works.

Keywords: criticism, metacriticism, hermeneutics, study, research, Gr. Vieru's works.

Critica criticii poeziei lui G. Vieru se înscrie – de altfel ca şi alte metacritici, inclusiv cea a operei lui Eminescu – în tradiția rezistentă a unei *interpretări a interpretării,* cum o numeşte Umberto Eco, tradiție susținută şi dezvoltată în arealul european de René Wellek, Georges Poulet, Norbert Groeben, Richard Rorty, H. G. Gadamer, Francis Jaques, J. Derrida, G. Deleuze ş.a., iar în spațiul românesc de Paul Cornea, Mircea Martin, Mariana Neț, Dan Mănucă, Matei Călinescu etc.

Pentru cercetătorii liricii lui Vieru (Th. Codreanu, M. Cimpoi, M. Dolgan…), metacritica aplicată de ei este un domeniu special de exercitare a actului critic ce operează în zona intelectului, a înțelegerii, dar şi a interpretării, presupunând nu numai dexterități hermeneutice, ci şi o serioasă pregătire teoretică, precum şi o sensibilitate literar-artistică. Critica criticii astfel înțeleasă devine un suport al criticii literare, ajutându-i pe exegeți să treacă de barierele prime ale înțelegerii textului şi să acceadă la o descifrare a lui analitică aprofundată.

Theodor Codreanu este unul dintre cei mai profunzi interpreți ai operei lui Grigore Vieru, care îmbină eficient critica cu metacritica. În studiul său monografic *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, el, întreprinzând o analiză meticuloasă a liricii poetului, concomitent disociază şi diversele opinii şi interpretări critice pe marginea acesteia, punându-se în acord cu unele şi desolidarizându-se cu altele. Astfel, Th. Codreanu realizează cea mai impunătoare critică a criticii operei vierene. Specialiştii în domeniu observă că prin demersul său analitic şi polemic, criticul de la Huşi vine cu o interpretare a sa obiectivă care îl singularizează în peisajul criticii româneşti contemporane. În acest context, Ana Bantoş notează: „Bun cunoscător al literaturii din Basarabia, profesorul Theodor Codreanu priveşte creația lui Grigore Vieru, pe care îl consideră «cel mai citit poet român din toate timpurile», într-un context istorico-literar complex: de la consacrarea poetului în fosta Uniune Sovietică la reperele exegeților basarabeni şi până la reacțiile critice din țară. Pornind de la constatarea că într-o prima perioadă a afirmării lui Gr. Vieru

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

a contat mult prestigiul de mare poet pe care l-a avut în spațiul ex-sovietic, unde era cunoscut prin intermediul a numeroşi şi importanți traducători, criticul şi istoricul huşean urmăreşte cu luare aminte portretul în timp al protagonistului cărții sale aşa cum este interpretat de critica literară basarabeană. Preaplinul şi freamătul creşterii, neliniştea şi «baladizarea» o dată cu apariția poemului *Cămăşile*, «estetica reazemului», «principiul matern al universului» şi coroborarea dintre ele, *aproapele* şi *departele* ce descind din principiul matern, copilul ca «homo ludens», miniaturalul, cantabilitatea versului vierean, – toate acestea sunt desprinse din monografia lui Mihai Cimpoi *Întoarcerea la izvoare* spre a fi analizate dintr-o perspectiva actualizată. Extinderea axei comparatistice, pe linia Eminescu – Alecsandri – Coşbuc – Mateevici – Goga, ca «poezie – strigăt existențial, oracular – mesianică şi înverşunat-pamfletară», reluarea în dezbatere a unor constante neoromantice vierene din perspectiva întoarcerii la «matricea românismului» în stare să refacă «întregul dezmembrat», poetica preaplinului evocată prin «trăirismul organic» transfigurat finalmente în «moralism şi mesianism», precum şi textualizarea postmodernistă de care Grigore Vieru nu e străin, comentate de criticul chişinăuian, la fel şi diversele aspecte menționate de către majoritatea exegeților şi confraților de condei sunt aduse în prim-plan, constituindu-se astfel într-un argument forte al popularității ieşite din comun de care s-a bucurat şi continuă să se bucure autorul de pe marginea Prutului" [1, p. 81-82].

Mihai Cimpoi, cel care publică prima monografie dedicată poetului Grigore Vieru, vine şi el spre lucrarea criticului român. Pe lângă stilul academic, antrenant şi comparativ, uneori cu tonuri polemice, el observă la criticul român o indiscutabilă capacitate de a re-inter-lectura întreaga paletă tematică a liricii vierene, chiar pornind de la biograficul poetului basarabean: „Theodor Codreanu procedează diacronic în urmărirea consacrării şi devenirii personalității vierene mai întâi în republicile din fosta URSS, deci nu atât acasă. Autenticitatea, «nivelul înalt al deschiderii spre lume», caracterul profund național şi sacru al mesajului, primordialitatea, organicitatea, concentrarea în esențialitatea tematică şi narativă (Mama, Patria, Iubirea, Limba ca «adăpost al ființei», Copilăria) susținută de profunzimea existențială şi «cultura sentimentului» toate aceste dimensiuni fundamentale ale mitopo(i)eticii vierene erau descoperite simpatetic, printr-o vibrare a colegilor letoni, lituanieni, ucraineni, georgieni, ruşi în temeiul unei solidarități intelectuale şi literare" [2, p. 338].

Un „deliciu hermeneutic" găseşte Mihai Cimpoi în interpretarea comparativă inițiată de Th. Codreanu. Totodată, el nu trece cu vederea aerul uşor didacticist al exegezei lui, mai ales în primele capitole ale lucrării, unde criticul parcurge analitic tot ce s-a scris despre Grigore Vieru până la el. M. Cimpoi consideră acest periplu inspirat şi inedit, deoarece Theodor Codreanu refuză să repete ceea ce au spus deja alții, propunându-şi doar să evidențieze ceea ce a fost sugerat sau încă nu s-a spus. Pătrunderea în lirica viereană, observă criticul basarabean, se face la Th. Codreanu prin intermediul sondării pe verticală şi pe orizontală a universului liric: „Criticul intră apoi în universul liric ca atare, structurat axial pe copilărie (măsura tuturor lucrurilor, izvorul ființei, focarul energiilor primare, al paideumei universale), maternitate cu valoarea ei arhetipală (mama e «trimisa divinității pe pământ»), aici intervine iarăşi o comparație cu Bacovia: «Infernul

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

bacovian» este individual, vertical, cel vierean a fost unul colectiv, pe orizontală. Bacovia transmută paradisul în infern, pe când Vieru – infernul în paradis, casa ca cronotop central al universului vierean, feminitatea («orice femeie este o repetiție cu diferență a mamei primordiale»), vegetalismul (poetul ca un copil al naturii), complexitatea senzorială (poetică elementelor, narcisismul, orfismul, sau muzicalitatea, polifonismul) sacralitatea şi religiozitatea, thanaticul topoii morții, zorilor ape divine, Duminicii Mari" [2, p. 340]. Mihai Cimpoi remarcă de asemenea subtilitatea hermeneuticii lui Th. Codreanu, relevând caracterul memorabil al descifrărilor făcute de el: „Expeditiv în prima parte a periplului critic, eseul devine dens în cea de-a doua parte, unde grila bacoviană, esențialmente psihanalitică, asociată celei bachelardiene a elementelor materiale, permite descifrări hermeneutice (ținându-se cont şi de simbolistica biblică) memorabile: *Peste toate, dimineața e ora lacrimii cereşti – roua. Astfel, între elementele imaginarului poetic vierean, apa dobândeşte cea mai înaltă demnitate ontologică. Vieru este neîndoielnic, un excepțional poet al apei divine, în pura ei naturalețe, sfințită, adică, direct de către Cer*. *Imaginea primă a apei vierene este izvorul. Desigur, modelul este izvorul din natură, dar poetul îl transfigurează la modul ontologic*" [2, p. 341].

Unii recenzenți, între care Teodor Pracsiu, consemnează harul lui Th. Codreanu de a nu-l plictisi pe cititor, în ciuda tonului predominant academic al exegezei sale. Acest fapt se datorează, consideră Teodor Pracsiu, sentimentului de ataşament față de poet. În încercarea de a vedea în poet un *simbol* al destinului şi limbajului poetic românesc, criticul percepe lectura versurilor cercetate ca pe o sărbătoare a descifrării elementelor care dobândesc în opera lui Vieru cea mai înaltă demnitate ontologică: „Theodor Codreanu este indiscutabil unul din spiritele cele mai sensibile la tragismul basarabean. Eseurile şi articolele de atitudine probează cunoaşterea în adâncime a temei, focalizată pe trei nuclee de interes: 1. teroarea istoriei; 2. conştiința basarabeană sfâşiată; 3. componenta cultural-literară. Toate trei se regăsesc, în proporții diferite, şi în *Duminica Mare a lui Grigore Vieru*, cercetare devenită obiect al eseului de față. *Simbolul Grigore Vieru* este mai puternic decât *poetul Grigore Vieru*. Acesta pare să fie tâlcul adânc al amplei exegeze" [6, p. 5-10].

Theodor Codreanu nu este adeptul dogmatic al unei singure metode critice, fiind de la început conştient de posibilele riscuri, căci a absolutiza o metodă echivalează cu moartea exegezei adevărate, opinează Teodor Pracsiu: „Ca atare, hermeneutul – transparent în sens maiorescian – convoacă la ospățul evaluativ autorități incontestabile, fie din domeniul criticii şi istoriei literare, fie din domenii conexe ori complementare, pe de o parte, pentru a folosi şi topi ideile în demonstrație, pe de alta, pentru a se delimita polemic. *Scriitura* critică, discursul ca structură monolitică se încarcă de referințe, trimiteri, aluzii, sugestii, interogații dubitative, supoziții şi aserțiuni, câteodată riscante. În aceste din urmă cazuri argumentația e pe muchie de cuțit. Cititorul atent şi empatic este mereu stârnit, contrariat, uimit, sedus, incitat, provocat la atitudine. Pagina critică nu somnolează niciodată, este vie, energică, «vigilentă», demascatoare, tensionată grație succesiunii rapide a afirmațiilor răspicate, chiar apodictice, şi a ipotezelor cutezătoare. Theodor Codreanu face figura unui spirit alert şi decomplexat, capabil să bată pe umeri

BDD-A6737 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

– ocrotitor ori cârtitor-condescendent – personalităţi culturale reputate ale literaturii, esteticii, filosofiei, mitologiei, criticii structuraliste, arhetipale, tematiste, psihanalitice" [6, p. 5-10]. În concluzia lui Teodor Pracsiu, „Theodor Codreanu practică obstinat «o critică a adâncimilor», întrucât el năzuieşte să treacă de suprafaţa lucrurilor, năzuind să surprindă «abisalul», ecoul primordial unic şi irepetabil. Sondarea adâncurilor operei se realizează cu instrumentele unei poetici a arhetipurilor (arheităţii), a rădăcinilor ontologice, valorificând cu dibăcie, cum am văzut, sugestiile psihanalizei, mitologiei, simbolisticii poetice, semanticii, stilisticii, filosofiei, sociologiei, religiei" [6, p. 5-10].

Cercetătorul literar Mihai Cimpoi este primul care se apleacă analitic asupra operei poetice a lui Grigore Vieru. Monografiile lui dedicate poetului (*Mirajul copilăriei*, 1968, *Întoarcerea la izvoare*, 1985, *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor*, 2009) se impun printr-o formulă de critică literară modernă, estetico-filosofică, apropiată de modelul hermeneutic german: „Mihai Cimpoi preferă să opereze în actul critic cu categorii existenţiale şi estetice globale, să mediteze filosofic în jurul problemelor ontologice, să comenteze nuanţat frumosul artistic, să discearnă autenticul de contrafăcut, experimentul rodnic de exerciţiul factice" [4, p. 376].

Operând cu uneltele de lucru ale istoricului literar, dar şi cu cele ale criticului şi ale teoreticianului literar, Mihai Cimpoi pătrunde adânc în textele vierene ca *opera aperta*; el disociază particularităţile poeticii lui Vieru şi discerne gama de mutaţii etice, estetice şi ideatice ce s-au produs în opera acestuia. Analizându-i încă de la început lucrările critice consacrate poetului, Mihai Dolgan menţionează: „Studiul monografic *Întoarcerea la izvoare* propune o nouă critică a creaţiei poetului Grigore Vieru – mai neobişnuită şi profundă, dramatică şi dialectică, ontologică şi filosofică. Sunt examinate din perspective particulare toate aspectele creaţiei lui Vieru, accentul punându-se pe motivele-cheie şi sistemul de imagini caracterizant, pe legăturile organice cu folclorul şi tradiţiile clasice, pe poetică şi stilistică. Centrul de greutate al lucrării îl alcătuiesc capitolele despre *dor* şi *preaplin* în gândirea scriitorului, despre *principiul matern* al universului şi *logica jocului*, despre *timpul clasic* şi *timpul intern*. Este demonstrat convingător modul cum în poezia lui Vieru elementul contemporan capătă proiecţie general-umană, iar cel general-uman împrumută suflu contemporan" [4, p. 377-378].

Theodor Codreanu semnalează tenta ontologică a esteticii lui Mihai Cimpoi, care se manifestă încă în *Mirajul copilăriei*: „Micromonografia lui Mihai Cimpoi consacră un critic prin capacitatea de a surprinde pulsul tematic şi estetic al unui poet în ascensiune, fiind importantă mai ales pentru contextul în care, în Basarabia, cu vădite întârzieri faţă de Ţară, se conjugau încă timide eforturi de depăşire a impasului proletcultisto-sovietic. Desigur, atât poezia lui Grigore Vieru, cât şi unele vagi habitudini ale criticului său nu puteau fi total «emancipate» de cadrul vremii, cenzura fiind aici cu mult mai draconică, în vreme ce în România se produsese cea mai importantă deschidere culturală de după război" [3, p. 14-15]. Criticul de la Huşi este atent şi la *revenirea* lui Mihai Cimpoi asupra operei poetice vierene, revenire ce aduce în vedere o abordare mult mai metodică, academică, evidenţiindu-se mai multe variaţii tematice:

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

„Mihai Cimpoi a revenit, în repetate rânduri, asupra operei şi personalităţii lui Grigore Vieru, după micromonografia comentată aici. Altminteri, cu timpul, o va relua şi o va dezvolta la dimensiunile unei cărţi temeinice, sub titlul *Grigore Vieru – întoarcerea la izvoare,* aceasta, la rându-i, revăzută şi adăugită substanţial într-o nouă formă aflată în curs de apariţie. El este acela care i-a fixat poetului coordonatele fundamentale, faţă de care orice altă exegeză critică are a se raporta" [3, p. 21]; „În capitolele noi din ediţiile revăzute şi adăugite ale monografiei din 1985, criticul dezvoltă idei aflate *in nuce* în scrierile anterioare, inclusiv poetica elementelor vierene, pornind de la lucrările lui Bachelard, alte aspecte apărute acum fiind inedite" conchide Theodor Codreanu [3, p. 43].

Criticul Mihail Dolgan a scris mai multe studii despre poezia lui Vieru, dovedindu-se un bun interpret al acesteia. Dexterităţile lui de interpret al poeziei lui Vieru sunt apreciate în felul următor de Constantin Popovici: „Studiile de referinţă ale exegetului pun în valoare diagnosticările şi intuiţiile lui critice sigure, puterea de penetraţie estetică şi interpretare a inefabilului poetic, vocaţia sintezelor şi capacitatea ierarhizării axiologice, comprehensibilitatea şi atractivitatea stilului bine arcuit (în această privinţă excelează monografia *Grigore Vieru, adevăratul*, 2003). Criticul este receptiv atât la formulele lirice tradiţionale, cât şi la cele moderne sau postmoderne; susţine căutările şi experimentele îndrăznеţe, mutaţiile estetice novatoare" [4, p. 11].

Criticul Th. Codreanu apreciază astfel contribuţiile lui M. Dolgan la cercetarea poeziei lui Vieru: „Mihail Dolgan s-a dovedit a fi un concurent serios, cel puţin cantitativ, al lui Mihai Cimpoi, privitor la exegeza operei lui Grigore Vieru. (…) Multe dintre articolele mai vechi ale lui Mihai Dolgan se referă totuşi la teme convenţionale, la modă, în lirica lui Vieru, precum atitudinea antirăzboinică, idealurile umaniste etc., dar se preocupă şi de literatura pentru copii sau de temele cu adevărat reprezentative ca imaginea *mamei*, drama Basarabiei ş.a. Dar cred că studiul cel mai important al lui Mihail Dolgan despre poet este *Dialogismul discursului liric al lui Grigore Vieru,* publicat în volumul *Literatura română postbelică.* Într-adevăr, poezia lui Grigore Vieru este *colocvială*, iar nu monologală, ca în cazul majorităţii liricilor. S-ar putea să fie particularitatea cea mai pregnantă a tipului de modernitate cultivat de Vieru. (…) Mihail Dolgan ne asigură că şi poezia lui Grigore Vieru e *polifonică*" [3, p. 66]. Criticul român prezintă şi *inventarul* temelor pe care Mihail Dolgan îl identifică în poezia viereană. Ba chiar acordă o atenţie deosebită capitolelor privind *dialogismul* şi izvoarele liricii lui Vieru, folclorul şi biografia: „Urmează exemplele de rigoare ale dialogismului celor trei protagonişti lirici: *mama, iubita, copilul*, dar şi cu un al patrulea, care – iarăşi element de modernitate – este cititorul însuşi. (…) Mai întâi, cercetează izvoarele acestui dialogism: primul ar fi de «sorginte psihologico-autobiografică», venind din singurătatea înspăimântătoare", cum o califică chiar poetul, în interviul din 1974 luat de Serafim Saka: «Versurile mele pentru copii vin de departe, vin din marea singurătate. Şi nu numai cele pentru copii». Al doilea izvor ar fi lirica noastră populară, îndeobşte cea pentru copii. În fine, nevoia dialogică stă în condiţia literaturii moderne şi criticul ia în sprijin mărturii din Eugen Ionescu şi, mai ales, poezia lui Alain Bosquet" [3, p. 67-68].

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

Când poetul Grigore Vieru, împlinea 60 de ani, pentru prima dată apar, în formulă festivă, două monografii în România, semnate de către Stelian Gruia şi Fănuş Băileşteanu. Despre cartea lui Stelian Gruia s-a scris foarte puțin, menționându-se că acesta mizează pe un discurs prea afectiv, ca şi cum ar fi vrut să exprime public afecțiunea şi sincera prietenie față de poet. Totuşi monografia respectivă îşi are partea sa de contribuție la popularizarea operei lui Vieru. În acest sens Theodor Codreanu vine cu argumente pertinente şi lămuritoare: „Motivată astfel, ținta cărții e formulată deja în titlu, nefiind vorba numaidecât de fixarea coordonatelor estetice ale operei. (…) Stelian Gruia e legat afectiv de Grigore Vieru şi de Basarabia, fiind martor şi protagonist la aventura *Albinuței* în România. S-ar putea ca lucrarea lui să rămână importantă îndeobşte prin investigația biografică, prin amănuntele de istorie literară legate de pătrunderea operei vierene în țară. Am fi însă limitativi deoarece cartea formulează sau deschide premise care pot fi fecunde pentru viitoarele cercetări. De pildă, simbolistica *mamei*, discutată de mai toți comentatorii, este pusă în scenă prin paralelismul *mamei române* cu Madona occidentală. Validabilă e şi afirmația că *Albinuța* a făcut pentru românism mai mult decât orice armată" [3, p. 101].

Paul Gorban în monografia sa *Mişcarea în infinit a lui Grigore Vieru* critică formula prozaică, jurnalistică şi confesivă adoptată de Gruia, formulă care e în detrimentul abordării academice, riguroase. În acelaşi timp el îl apreciază înalt pe Stelian Gruia ca „administrator desăvârşit al biografiei vierene", pe care o expune, pe alocuri, într-o manieră eseistică [5, p. 187].

În comparație cu lucrarea sus-pomenită a lui Stelian Gruia, monografia lui Fănuş Băileşteanu consacrată lui Vieru se caracterizează printr-un stil academic şi printr-o bună ținută ştiințifică. Această particularitate o semnalează acelaşi Theodor Codreanu: „Deşi de mai mici dimensiuni decât cartea lui Stelian Gruia, cea a lui Fănuş Băileşteanu, intitulată simplu *Grigore Vieru*, pare să se înscrie mai sigur pe traseul criticii literare propriu-zise, autorul fiind, cum se spune, un meseriaş. Lucrarea are patru părți: *Omul* – se ocupă de dimensiunea biografică; *Poetul* – este şi cea mai amplă şi are, evident, în obiectiv opera, a treia este un *Portret final* şi, în fine, o *Bibliografie* sumară. Criticul începe cu momentul primirii lui Grigore Vieru în Academia Română, ca membru de onoare, la data de 13 noiembrie 1990" [3, p. 105]. Theodor Codreanu mai menționează abilitățile autorului de a opera în zona criticii comparative, precum şi precizia de a *diagnostica* şi eticheta tematic lirica lui Vieru: „Fănuş Băileşteanu consideră că *În limba ta* este capodopera liricii lui Grigore Vieru. Nu-i ocolită nici «poezia pentru patrie», obiect al subcapitolului al cincilea. Dragostea «colosală pentru tot ce-i românesc», care stârneşte unora «zâmbete sardonice», este exprimată simplu, cu o puternică şi autentică vibrație. (…) Întrebându-se, în ultimul subcapitol (*Poezia pentru.. poezie*) în ce constă *originalitatea* liricii lui Vieru, Fănuş Băileşteanu ajunge poate la răspunsul cel mai îndrăzneț pe care-l oferă exegeza sa, într-un context, ce-i drept, mai larg: *Originalitatea ei constă în cadrul mai larg al poeziei de meditație, de reflexie filosofică asupra marilor teme ale poeziei, ale destinului uman – în chiar nucleul acestei meditații: în felul cum e privită moartea*. În *Portretul final,* Fănuş Băileşteanu conchide că Grigore Vieru este «un mare poet contemporan» şi «un erou al provinciei sale – Basarabia»" [3, p. 108-109].

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

Lucrarea lui Fănuş Băileşteanu este luată în discuţie şi de către tânărul critic Ciprian Voloc. Acesta, în recenzia *Posteritatea antumă a lui Grigore Vieru* apreciază monografia lui Băileşteanu drept un gest de curaj, dat fiind conjunctura în care activează poetul: „A scrie, la acea dată, o asemenea carte, despre Grigore Vieru, a constituit mai mult decât un gest de curaj: se poate vorbi chiar de o datorie misionară, câtă vreme poetul, întâmpinat, în general, cu bucurie, în România, a fost totodată înfierat şi atacat, de o parte a pleiadei criticilor literari români. Fănuş Băileşteanu îşi asumă, aşadar, într-un context tulbure, responsabilitatea de a releva, în manieră argumentată, importanţa operei lui Grigore Vieru, atât pe plan pur literar, cât şi pe plan social-istoric" [7, p. 21]. Ciprian Voloc cade în capcana expunerii didactice, întrucât deconstruieşte şi prezintă, ca pe nişte piese ale unui mecanism, toate capitolele monografiei recenzate: „În prima secţiune, intitulată *Omul*, autorul realizează o cuprinzătoare şi totodată esenţializată biografie a vieţii lui Grigore Vieru, în secţiunea a doua, *Poetul*, concepută, după cum am precizat deja, în şapte părţi, descoperim o exegeză literară lucidă şi sintetică, care cuprinde, dintr-o privire, întreaga lirică viereană. Se insistă, în chiar structurarea acestei secţiuni, asupra preocupărilor şi temelor dominante ale liricii vierene: copilăria, mama, iubirea, patria, sentimentul religios, simţământul poetic. Fiecare dintre acestea dispune, la rândul lor, de ramificaţii tematice, astfel încât se ajunge, pornind de la ele, la întreg universul sufletesc al poetului. Extrem de reuşită este modalitatea în care Fănuş Băileşteanu concepe trecerea de la o temă la alta, de la un motiv la altul: discursul său se înfăţişează ca o istorisire ce urmează un fir narativ galopant, care îl absoarbe pe cititor făcându-l părtaş la istorisirea însăşi" [7, p. 21-22]. Apoi, recenzentul conchide într-o manieră general apreciativă: „Presărat cu harul neasemuit al versurilor vierene, volumul lui Fănuş Băileşteanu are grijă să le pună în cea mai potrivită lumină, fără a le ştirbi cu nimic valoarea, intensitatea, fără a le forţa sensul, fără a le atribui semnificaţii ce nu se calchiază vibraţiei lor lăuntrice. Autorul se mişcă, discret, prin universul poetic vierean, admirându-i realizările, semnalându-i neîmplinirile, dar identificând, şi în acestea, pecetea geniului poetic, câtă vreme latenţele lui Grigore Vieru sunt potenţial germinatoare, mustind a viaţă şi culoare" [7, p. 21-22].

După plecarea din viaţă, poetului i se consacră mai multe lucrări care ar putea fi împărţite în două categorii. Din prima fac parte cărţile cuprinzând evocări şi amintiri despre poet, cum ar fi cele semnate de Olguţa Caia, Sava Bogasiu, Daniel Corbu, Mihai Sultana Vicol ş.a. Th. Codreanu caracterizează astfel atare lucrări: „O confirmare a interesului postum pentru personalitatea lui Grigore Vieru o constituie apariţia, la scurt timp după dispariţia lui, a nu mai puţin de patru cărţi datorate lui Mihai Sultana Vicol, Sava Bogasiu, Isidor Doctoreanu şi Olgăi Caia. Mihai Vicol, tumultuosul publicist şi poet de la Suceava, îşi construieşte cartea dintr-o suită de secvenţe privind biografia viereană, afinităţile cu Eminescu şi cu scriitorii de generaţie, concentrându-se îndeobşte pe evenimentele legate de moartea tragică a poetului. În acest sens, el reproduce documente, scrisori şi, cu permisiunea autorilor, texte semnificative, precum articolul *Asasinii lui Vieru*, de Nicolae Dabija, sau poeme ale altora şi ale sale închinate regretatului poet. Găsim şi convorbiri, ale sale şi ale altora, cu Grigore Vieru, precum

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)

şi unele confesiuni ale poetului. Tonul e patetic, în consonanţă cu dramaticitatea conţinutului, dezvăluind, deopotrivă, tipul de publicistică al lui Mihai Sultana Vicol, dar şi talentul său poetic care-i permite formularea memorabilă a unor secvenţe portretistice sau care se referă la operă. (…) Cu totul alt ton găsim în cartea părintelui buzoian Gheorghe Mincă, *Grigore Vieru, Luceafărul de dincolo de Prut al Limbii Române*. Autorul îşi semnează prefaţa cu numele-i de fapt, iar cartea, în ansamblu, cu pseudonimul Sava Bogasiu. Mai coerentă structural şi tematic, cartea lui Sava Bogasiu trece în revistă, nu fără un anume har şi talent critic, momente din viaţa şi opera lui Grigore Vieru. Autorului i-a venit inspirata idee ca, atunci când prezintă o anumită temă a operei vierene, să transcrie, la subsol, şi toate aforismele şi cugetările poetului pe tema respectivă. Nici el nu neglijează afinităţile dintre Vieru şi Eminescu, într-un capitol special" [3, p. 132-133].

În mod deosebit apreciază Th. Codreanu cartea lui Paul Gorban *Mişcarea în infinit a lui Grigore Vieru,* pe coperta patru a ediţiei respective scrie: „Semn al celor aleşi, Grigore Vieru a avut şi încă are numeroşi contestatari, dar şi admiratori, dovezi de vitalitate umană şi spirituală întrupate într-o operă artistică menită a sta între singularităţile estetice ale literaturii române contemporane, cu difuziune şi în alte spaţii culturale. S-a acreditat impresia că poetul nu este pe placul postmodernităţii şi că tinerii îl tratează ca pe un «tradiţionalist» deja «expirat». Iată însă că o nouă carte despre poet, prima a unui tânăr postmodern, vine să contrazică prejudecata. *Mişcarea în infinit a lui Grigore Vieru*, de Paul Gorban, este o solidă şi pătrunzătoare călătorie în spaţiul poetic şi ontologic vierean. Cu o bună pregătire estetică şi filosofică, riguros şi stăpân, în acelaşi timp, pe tensiunea ideilor, deschis către postmodernitate şi spre noua direcţie de cercetare a transdisciplinarităţii, Paul Gorban argumentează că opera complexă a lui Grigore Vieru este o «victorie a fiinţei asupra neantului», fiind pentru spaţiul basarabean ceea ce este Eminescu pentru ansamblul românităţii. Aşadar, o ramură viguroasă de eminescianism, fără nimic epigonic. *Mişcarea în infinit a lui Grigore Vieru* este o carte cu nimic mai prejos decât cele mai bune exegeze vierene existente" [5, p. 65-75].

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. Bantoş, Ana. *Sine ira et studio*. În: *Limba română*, nr. 1-3, 2005, p. 81-82.

2. Cimpoi, Mihai. *Vieru, un Bacovia de semn întors*. Postfaţă la volumul *Theodor Codreanu. Duminica mare a lui Grigore Vieru*. Iaşi: Princeps Edit, 2010, 338-341 p.

3. Codreanu, Theodor. *Duminica mare a lui Grigore Vieru*. Iaşi: Princeps Edit, 2010, 344 p.

4. Dolgan, Mihail. *Polifonismul creativităţii (Conştiinţa civică şi estetică a poeziei)*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2010, 590 p.

5. Gorban, Paul. *Mişcarea în infinit a lui Grigore Vieru*. Iaşi: Princeps Edit, 2011, 284 p.

6. Pracsiu, Teodor. *Theodor Codreanu – Poet şi simbol*. În: *Milesciana*, nr. 2, 2005, p. 5-10.

7. Voloc, Ciprian. *Posteritatea antumă a lui Grigore Vieru*. În: Feed Back, nr. 4, 2010, p. 21-22.

BDD-A6737 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:40:45 UTC)